

LA BALMETA

El 31 de desembre de 1953 mentre sobrevolava el cim del Costabona, es perd la pista de l'avió militar N°2 F-SDAC que, procedent d'Alger, es dirigia a la base de Mont de Marsan, al País Vasc francès, en mig d'una tempesta de neu i torb. El mal temps d'aquells dies va dificultar els treballs de recerca. No va ser fins un parell de dies més tard que arribava a la vall el primer avió de rescat. A aquest se'n va afegir un altre que va resseguir tots els clots i fondalades de Vall-Llobre. Per tot arreu s'estenia el rumor de l'accident d'un avió.

La Guàrdia Civil van ser els primers en intentar trobar l'avió sinistrat, però el gruix de la neu i el fort vent van impedir trobar-ne cap rastre. Fins que no es van tenir les imatges dels trossos de ferralla preses pels avions de rescat no es va descobrir on s'havia produït l'impacte, en un clot al NE de la jaça de la Balmeta. Per al rescat dels cadàvers es va haver

d'esperar a l'arribada de militars francesos però les coses s'havien complicat fins a tal punt que es va haver de recórrer a experts coneixedors de la zona perquè fessin de guies.

Finalment el 5 de gener de 1954 es localitzen les restes de l'aparell i, sota la gran capa de neu que cobreix el Pla de la Balmeta, també apareixen, carbonitzats i glaçats, els cossos dels 11 tripulants de l'avió militar francès desaparegut. Els dos trossos en què va quedar partida la carcassa de l'avió mostraven que l'impacte havia estat devastador.

Per poder traslladar els cadàvers a Setcases es van haver de fer servir cordes per superar l'espessa capa de glaç; tot seguit, carregar-los en matxos i mules i superar un fort desnivell, enmig de la neu i d'un fred intens, cap al poble, per instal·lar-los a la Sala dels Estudis.

El dia 6 de gener es varen dipositar en els taüts que havien viatjat des de Perpinyà i aquell mateix dia dos camions de l'exèrcit francès els van repatriar cap a França.

De les diferents hipòtesis entorn d'aquest accident, la més probable és que l'avió, mentre sobrevolava els Pirineus, xoqués contra el cim del coll de Pal. L'orientació de l'ala esquerra, gairebé sencera, feia pensar que l'avió havia tocat amb la panxa i l'ala dreta a terra i s'havia partit en dos trossos. Un hauria sortit lliscant sobre el gel fins al fons de la vall, mentre que en l'altre els motors haurien explotat i s'hauria encès.

A Mont-de-Marsan, al departament francès de Landes, una placa recorda als militars que van morir en l'accident aeri d'aquell 29 de desembre de 1953.

El 25 de Setembre de 1915 es va organitzar una cerimònia amb assistència de les autoritats franceses i espanyoles per instal·lar una placa commemorativa al lloc de l'accident.

LES CONQUES DE ROJÀ

A finals de maig de 1945, René Pideil i el seu fill Humbert varen sortir de Pi de Conflent per anar a Rojà a veure les seves vaques. En arribar a les Esquerdes es varen trobar amb l'eugasser de Rojà, en Cisquet del Sitjar, que els digué que havia vist un avió estavellat al cim de les Conques, a l'extrem NE del Pla de Campmagre, i allí es dirigiren.

A l'arribar al lloc es trobaren amb les restes d'un Avro 685 York de quatre motors en estrella, un model de fortaleza volant, semblant al que llançà la bomba atòmica a Hiroshima.

Hi anaven nou persones, de les quals, cinc estaven tocant al Pla de Calm Agre, conjuntament amb una part de la carlinga, i les quatre restants més avall, en una jaça tocant a un cingle, envoltades de ferralla.

Els cossos estaven mig mutilats i menjats pels depredadors. Pel seu aspecte semblava que feia dos o tres mesos que hi eren. Es tractava de nou militars canadencs, quatre oficials i cinc suboficials que pertanyien a l'exèrcit anglès.

Pel que es va saber després, l'avió volava de Malta a Londres i s'havia donat per desaparegut entre els mesos de gener i febrer de 1945

El rescat s'organitza amb voluntaris des de Pi de Conflent, que baixaren els morts al poble, on foren enterrats. Un temps més tard foren exhumats i repatriats al seu país.

Diuen que, a primers de maig, ja l'havien trobat alguns de Setcases i s'endugueren les carteres dels morts. D'aquí han sortit algunes de les fortunes del poble.

LES AGUDES

Tot i que Catalunya no va participar de manera directa en els esdeveniments de la Segona Guerra Mundial, Llanars es va convertir en part de l'escenari del drama present a tot Europa el juliol de 1944. Una gran bola de foc que la nit del 27 de juliol de 1944 va travessar el cel de la Vall; al cap de poca estona, una forta explosió retrunyia al Puig de les Agudes, L'endemà es descobrien les restes del caça nº 164 de l'esquadró 414 TACTICAL de força americana desplaçada al desembarcament de Provença.

Els **Bristol Beaufighter** eren avions caça pesats i de llarg abast, construïts per la *Bristol Aeroplane Company*. Van ser molt utilitzats al Mediterrani durant la Segona Guerra Mundial. La seva tasca era protegir les bases angleses del nord d'Àfrica, Sicília i Itàlia i també dur a terme accions nocturnes creuant Itàlia i els Balcans.

L'avió nord-americà havia sortit de la base italiana de Sardenya amb la missió d'atacar la zona entre Toló i Cannes per tal de recolzar el desembarcament aliàt de Provença. L'operació havia de complementar el desembarcament de Normandia i permetre el desembarcament aliàt al sud-est de França.

Durant l'operació el caça va resultar impactat per l'artilleria antiaèria alemanya i havia fugit de la zona buscant refugiar-se a Espanya. Possiblement l'avió ja s'havia incendiat sobrevolant França i li va ser impossible superar les muntanyes, estavellant-se a sota del puig de les Agudes.

Encara avui dia una placa commemorativa recorda el lloc del sinistre. Els dos pilots, el tinent Harry E. Sharp i l'operador de radar William J. Barrons, morts en l'accident, van ser enterrats uns dies més tard al cementiri de Llanars; no va ser fins anys després que les seves despulles es van traslladar als Estats Units.

